

МРНТИ 10.53.30

**ҚАЗАҚСТАН ДАМУЫНЫҢ ҚАЗІРГІ КЕЗЕҢІНДЕ АДАМ ДЕНСАУЛЫҒЫН ҚОРҒАУ
МАҚСАТЫН ЖҮЗЕГЕ АСЫРУ БОЙЫНША МЕМЛЕКЕТТІК БИЛІК
ОРГАНДАРЫНЫҢ ҚЫЗМЕТІНІҢ ӨЗЕКТІ МӘСЕЛЕЛЕРІ**

КУРМАНОВА А.К. [0000-0002-0450-3671]

Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті, Ақтөбе, Қазақстан

*e-mail: k.aigul_k@mail.ru

Аннотация. Экологиялық қарым - қатынас пен қоршаған әлемнің тұтастығын сақтау негізінде мемлекеттік органдардың функцияларын жүзеге асыру арқылы адамдар мен халықтың денсаулығын қорғау мәселелері құқықтық қатынастардың әрбір субъектісінің азаматтық құқықтары мен мүдделеріне қатысты. Адам денсаулығының сақталуын қамтамасыз етудің мақсаты - адамға қолайлы орта құруда және оның табиғатқа деген көзқарасын жақсартуда. Мемлекеттік билік органдары қоршаған табиғи объектілер мен ресурстарға азаматтық құқықтарды жүзеге асыруға байланысты жүргізетін шаралар мен шаралар кешені азаматтардың денсаулығын қорғау мақсатын іске асыру саласындағы мемлекеттік билік жүйесін анықтайды. Азаматтық құқықтық қатынастар субъектілеріне мемлекеттік ықпал ету механизмі халықтың санитарлық-эпидемиологиялық салауаттылығын қамтамасыз ету және оған қол жеткізу мақсатында қарастырылады. Ғылыми жұмыста жоғарыда аталған мақсатқа жетудің тиімді әдісі ретінде осы механизмді жетілдіру мәселесі мен мемлекеттік билік органдарының өзара әрекеттесу мүмкіндігі қарастырылады. Мұндай өзара әрекеттесу негізінде жұмыс табиғатты да, өзара байланысты адамның өмірі мен денсаулығын қорғау жүйесін қалыптастыру мүмкіндігін негіздейді. Мақалада әр түрлі мемлекеттік органдардың қызмет саласы мен өкілеттіктері бойынша бірлескен жұмыс мүмкіндігі туралы ұсынымдар анықталған.

Түйін сөздер: денсаулық, қоршаған орта, қорғау, халықтың санитарлық - эпидемиологиялық салауаттылығы, заң, мемлекеттік орган.

Кіріспе. Қоршаған ортаның жағдайы адамдардың денсаулығының жай - күйін және олардың өмір сүру ұзақтығын анықтайды. Қоршаған ортаның жағдайы мен репродуктивті денсаулық жағдайының арасында тығыз байланыс бар.

Экономикалық даму, қоршаған ортаның жағдайы, ерлер, әйелдер мен балалардың денсаулығы мен олардың әлеуметтік жағдайы бір - бірімен тығыз байланысты. Даму адамның өмірін жақсартуды талап етеді, әдетте оның күшімен қол жеткізілетін; әйелдердің әлеуметтік мәртебесі даму деңгейін тікелей анықтайды, ал олардың мәртебесін жақсарту үшін әйелдерге сапалы репродуктивті денсаулық сақтау қажет. Бұл түсінік 1990 - шы жылдардағы жаһандық кездесулерде талқыланған қабылданған консенсус құжаттарында айтылды. Олардың назары 1992 жылы экология мен даму мәселелеріне, 1994 жылы халық пен даму мәселелеріне, ал 1995

жылы әлеуметтік даму мен әйелдердің құқықтарына аударылды. 1994 жылы Халық саны мен дамуы жөніндегі халықаралық конференция демографиялық өсімнің баяулауы, кедейліктің деңгейін төмендету, экономикалық прогреске қол жеткізу, қоршаған ортаны қорғау және қажетсіз тұтыну мен өндірісті қысқарту арасындағы байланысты мойындады. Конференция әйелдердің құқықтарын, оның ішінде репродуктивті денсаулықты сақтау құқығын қамтамасыз ету, қатысушылардың тұрақты даму құқығын қамтамасыз етудің негізі болып табылатынын және оған жетудің маңызды құралы болып табылатынын атап өтті.

ЖИТС–ке (СПИД-ке) қарсы күрес конференцияның шаралар кешенінің бөлігі болып табылады. Алайда ВИЧ жұқтырған миллиондаған адамдарды емдеуге және оларға күтім жасауға көп ақша қажет. Отбасын жоспарлау құралдарына қажеттілікті толығымен қанағаттандыру қазір халықаралық деңгейде келісілген мәселеге айналды; оны шешу үшін қосымша ресурстар қажет болады. Ана өлімін азайту - тағы бір маңызды мәселе.

Әдістер. Жұмыста жалпы логикалық және жалпы ғылыми әдіс қолданылды: арнайы – құқықтық және формальды құқықтық. Жалпы әдіс - ғылыми зерттеулердің әдіснамалық негізі, логикалық зерттеу әдісі дұрыс ойлау тұжырымдамасына негізделген және талдау мен синтез арқылы жүзеге асады. Арнайы құқықтық әдіс заң институтын, заң ережелері мен нормаларын қарастыруға мүмкіндік береді. Формальды-құқықтық (құқықтық-догматикалық немесе техникалық-құқықтық) нысандарды тарихи, әлеуметтік-саяси мазмұнына қарамастан зерттейді, формальды логиканы қолдана отырып, құқықтық категориялардың түсінігі мен мазмұнын қалыптастыруды жүзеге асырады.

Дискуссия. Мемлекет тұрғындарының құқықтары мен қажеттіліктерін қанағаттандыруға тікелей демография деңгейін жоғарылату, әйелдердің құқықтары мен заңды мүдделерін қорғау, репродуктивті денсаулықты қорғау міндеттері жүктелген мемлекеттік бағдарламалар көмектеседі. Сонымен қатар олар қоршаған ортаны қорғау қызметте айтарлықтай пайда әкеледі. Көптеген факторлардың өзара әрекеттесуіне байланысты оларды есептеу оңай емес. Алайда, репродуктивті денсаулық сақтау қызметтеріне толық қол жетімділікті қамтамасыз ету ұзақ мерзімді перспективада жоғары демографиялық өсудің экологиялық зардаптарын жоюға қарағанда әлдеқайда арзан болатынына күмән жоқ, бұл репродуктивті денсаулық қажеттіліктерін қанағаттандырады.

Адам құқықтарына қол жеткізу, кедейлікті жою, репродуктивті денсаулықты жақсарту және халық санымен, даму қажеттіліктері мен қоршаған ортаны қорғау арасындағы тепе - теңдікке қол жеткізу үшін күресу кең ауқымды әрекеттерді қажет етеді. Басымдықтарға мыналар жатады:

- өнеркәсіп пен ауыл шаруашылығында энергия үнемдейтін технологияларды әзірлеу мен енгізуді экономикалық ынталандыру, қайталама ресурстарды кеңінен қолдану;
- қоғамдық, мемлекеттік резервтік және басқа да көмек қорларын қалыптастыру;
- бақылаудың қолда бар әдістері мен әдістерін қолдана отырып, адамдардың денсаулығының жай -күйін талдау мен қарастыру үшін базаны қалыптастыру;
- экологиялық апат аймақтарынан қоныс аударған адамдарды қорғау бойынша мемлекеттік экологиялық және демографиялық саясатты қалыптастыру;
- халықтың санитарлық - эпидемиологиялық салауаттылығы саласындағы ғылыми зерттеулерді дамыту;
- Қазақстан Республикасының білім беру жүйесінің барлық кезеңдері деңгейінде экологиялық дүниетанымды зерттеуге негізделген білім мен тәрбие механизмін жетілдіру;
- азық - түлік пен ауыз судың сапасын жақсартуға, қауіпті улы қалдықтарды өңдеу, тасымалдау және жою және т.б. арналған бірнеше әлеуметтік мемлекеттік бағдарламаларды әзірлеу.

Шараларды қабылдамау адам денсаулығына зиян келтірумен қатар, экономикалық дамудың бірқатар маңызды бағыттарының экологиялық блокадасының нақты мүмкіндігіне және Қазақстан экономикасына орны толмайтын залал келтіруі мүмкін.

Тұрғындардың санитарлық-эпидемиологиялық салауаттылығы халықтың денсаулығының жай-күйімен анықталады, онда қоршаған орта факторларының адамға зиянды әсері жоқ, оның өмір сүруіне қолайлы жағдайлар қамтамасыз етілген. Қауіп-қатердің болмауы және адам ағзасына қолайлы жағдайдың болуы халықтың санитарлық-эпидемиологиялық салауаттылығының маңызды элементтері болып табылады. Адамдардың экологиялық қауіпсіздігін қамтамасыз ету елді мекендерді жобалау, салу және реконструкциялау кезінде экологиялық талаптарды қамтамасыз ету арқылы, сондай - ақ басқа аймақтарда қолайлы адам ортасын құру арқылы жүзеге асады. Адам ағзасына қолайлы жағдай жасау өндірілетін өнімдердің, қызметтердің қауіпсіздігін қамтамасыз ету және қоршаған ортаға жүктеменің қол жетімді максималды стандарттарын орнату арқылы жүзеге асады.

Қазіргі уақытта халықтың санитарлық - эпидемиологиялық салауаттылығын қамтамасыз етудің мемлекеттік саясаты мыналарға негізделуі керек:

- халықтың экологиялық қауіпсіздігіне қатер төндіруі мүмкін өндірістік немесе басқа қызметті жүзеге асыруға рұқсат беру тәртібі;
- кез келген өнімді салу, қайта құру және өндіру жобаларына, бағдарламаларына санитарлық - эпидемиологиялық сараптама жүргізу міндеттілігі;

- экологиялық себептер бойынша адам денсаулығына және құрбандардың әлеуметтік қорғалуына келтірілген зиянды өтеу міндеттемесі;
- азаматтар мен ұйымдарды санитарлық - эпидемиологиялық жағдайдың жағдайы мен осы салада жүргізілетін іс - шаралар туралы толық, сенімді және уақытылы ақпараттандыруды қамтамасыз ету;
- халықаралық құқық нормаларын сақтау, қоршаған ортаны қорғау мен табиғатты пайдалануды реттейтін Қазақстан Республикасының халықаралық шарттарын орындау;
- халықтың санитарлық - эпидемиологиялық салауаттылығын қамтамасыз ету саласындағы халықаралық іс-шараларға міндетті түрде қатысу.

Халықтың санитарлық - эпидемиологиялық салауаттылығы әлеуметтік-құқықтық құбылыс ретінде Қазақстан Республикасының барлық азаматтарының қоршаған ортаны қорғау құқығымен қамтамасыз етіледі. Ол бес негізгі бағыт бойынша жүзеге асырылады:

1. табиғи ортаның сапасын жоспарлау және нормалау, экологиялық зиянды әрекеттерді болдырмау және қоршаған ортаны жақсарту, апаттардың, табиғи апаттардың салдарын болдырмау және жою жөніндегі шараларды жүзеге асыру;

2. халыққа медициналық қызмет көрсетуді ұйымдастыру, ерікті медициналық сақтандыру азаматтарға медициналық көмектің кепілдік берілген көлемінен басқа оларға қосымша қызметтер көрсету үшін сақтандыру түрі ретінде;

3. әркімнің өмірі мен денсаулығы үшін қолайлы жағдайда өмір сүруіне нақты мүмкіндіктер беру;

4. адамның денсаулығы мен өміріне, адамдарға, қоршаған ортаға, табиғи объектілерге зиян келтіруге, ластануға қатысты азаматтық іс жүргізу немесе әкімшілік іс жүргізу тәртібімен сот арқылы қорғау;

5. қарастырылатын құқықтық қатынастардың барлық субъектілерінің іс - әрекеті мен қызметінің зерттелетін саладағы ұлттық заңнамаға сәйкестігі туралы мемлекет пен тиісті қоршаған ортаның сапасы бойынша мемлекеттік органдардың реттеу мен қадағалауы, сондай - ақ оны бұзғаны үшін жауапкершілікті белгілеу.

Мемлекет адамның денсаулығы мен өмірін қорғау саласындағы құқықтық қатынастарды мемлекеттік басқаруды қамтамасыз ету, сондай - ақ халықтың денсаулығын санитарлық - эпидемиологиялық қорғау мәселелері бойынша орталық уәкілетті орган - Қазақстан Республикасының Денсаулық сақтау министрлігі. Оның құрамына медициналық ұйымдар мен жергілікті мекемелер ғана емес, сонымен қатар санитарлық - эпидемиологиялық органдар кіреді. Бұл ретте осы органдардың қызметін құқықтық қамтамасыз ету мәселелерін реттейтін

осы саладағы ұлттық салалық заңнамаға «Халық денсаулығы және денсаулық сақтау жүйесі туралы» 2020 жылғы 7 шілдегі Қазақстан Республикасының Кодексі, Қазақстан Республикасының Денсаулық сақтау министрлігіне кіретін республикалық мемлекеттік ұйымы Санитарлық – эпидемиологиялық бақылау комитетінің ережесі енгізілген. Соңғы нормативтік құқықтық акт Қазақстан Республикасы Денсаулық сақтау министрінің 2020 жылғы 8 қазандағы бұйрығымен бекітілген.

Қазақстан Республикасы Денсаулық сақтау министрлігінің Санитарлық - эпидемиологиялық бақылау комитеті Қазақстан Республикасы Денсаулық сақтау министрлігінің құзыреті шегінде бақылау, қадағалау мен іске асыру функцияларын, сондай - ақ халықтың денсаулығын санитарлық -эпидемиологиялық қорғау саласындағы сектораралық үйлестіруді жүзеге асыратын Қазақстан Республикасы Денсаулық сақтау министрлігінің департаменті болып табылады.

Комитеттің негізгі міндеттері: халықтың санитарлық - эпидемиологиялық салауаттылығын қамтамасыз ету саласындағы мемлекеттік саясатты іске асыру, санитарлық-эпидемиологиялық жағдай бойынша мониторинг, бақылау мен қадағалауды, сондай-ақ халықтың санитарлық - эпидемиологиялық салауаттылығын қамтамасыз ету бойынша шаралар ұйымдастыру.

Нәтижелер. Мемлекеттік санитарлық - эпидемиологиялық қадағалау органдарының санитарлық - эпидемиологиялық құқықтық нормалардың бұзылуының алдын алу мен жолын кесу бойынша қызметін жақсарту үшін келесі шараларды жүзеге асыру қажет:

1) халықтың санитарлық - эпидемиологиялық салауаттылығын халықаралық стандарттарға жақындату және мемлекеттік санитарлық -эпидемиологиялық қызметтің жұмысын құқықтық қамтамасыз ету үшін нормативтік құқықтық базаны одан әрі жетілдіру және инфекциялық бақылаудың жаңа тәсілдерін әзірлеу қажет;

2) жақын арада қызметтің тиімділігін арттыруды, басқа бақылаушы органдармен функциялар мен өкілеттіктерді нақты бөлуді және ведомствоаралық өзара әрекеттестіктің тереңдеуін ескере отырып, қызметті дамытудың ұзақ мерзімді бағдарламасын әзірлеу және енгізу қажет. Қызметтің рөлі халыққа қолайлы экологиялық жағдайды қамтамасыз етуде, жоспарланған экономикалық іс - шаралардың жобаларына сараптама жасауда, меншіктің әр түріндегі өнеркәсіптік кәсіпорындардағы өндірістік жағдайды бақылауда қанық болуы тиіс;

3) қызметтің экономикалық тетіктерін жетілдіру қажет. Осыған байланысты шаруашылық субъектілерінің халықтың санитарлық - эпидемиологиялық салауаттылығына теріс әсерін болдырмау бойынша жүргізілген жұмыстар үшін санитарлық - эпидемиологиялық қызметтің шығындарын өтеу жүйесін құру қажет. Халықтың санитарлық - эпидемиологиялық

салауаттылығын қамтамасыз ету жөніндегі шараларды қаржыландыру және санитарлық-эпидемиологиялық қызметтің сақталуы шаруашылық жүргізуші субъектілердің сұранысы бойынша ақылы қызмет көлемінің кеңеюінің қажетті жеткіліктілігі принципінен шығуы тиіс;

4) сонымен қатар санитарлық - эпидемиологиялық қызметтің зертханалық құралдарын жетілдіру мүмкіндігін табу қажет.

Халықтың денсаулығының жағдайы аймақтағы басым әлеуметтік-экономикалық, табиғи-климаттық, экологиялық жағдайларға, өмір салты мен денсаулық сақтау жағдайына байланысты. Денсаулықты жақсарту жолдары мен әдістері аурудың себеп-салдарлық байланысын және оған әсер ететін факторларды зерттеуде, осы себептерді жоюда жатыр.

Болашақта республикалық деңгейде халықтың денсаулығын жақсарту мәселелерін шешу үшін міндетті және ерікті сақтандыру жүйесін дамыту; ауылдық жерде медициналық кадрларды қамтамасыз ету үшін жағдай жасау; аурулардың жекелеген топтарының, соның ішінде қатерлі ісік аурулары мен өлімінің себеп-салдарлық байланыстарын зерттеу қажет.

Халық денсаулығын санитарлық - эпидемиологиялық қорғаудың мақсаттары мен міндеттерін жүзеге асыру қоғамдық қатынастардың осы саласын мемлекеттік реттеу тарапынан ерекше назар аударуды талап етеді. Олар санитарлық нормалар мен ережелерді сақтамағаны үшін заңды жауапкершілік талаптарымен үйлесетін мемлекеттің, оның билік пен басқару органдарының құқықтары мен міндеттерін елеулі реттеуді талап етеді. Бұл үшін бізге халықтың денсаулығы мен қоршаған ортаны қорғаудың мемлекеттік жүйесін құру қажет. Ол мыналарды қамтиды:

- мемлекеттің экологиялық қауіпсіздігін және халықтың санитарлық -эпидемиологиялық салауаттылығын қамтамасыз ететін үкімет-парламенттік ведомстволарлық бірлескен орган;
- қоршаған ортаны қорғау және халықтың денсаулығы жөніндегі парламенттік (заң шығарушы) орган;
- экологиялық қауіпсіздік, табиғи ресурстарды ұтымды пайдалану, халықтың санитарлық-эпидемиологиялық салауаттылығы мәселелері бойынша президенттік құрылымдары, үкіметтің ведомстволары мен мемлекеттік бақылау және қадағалау органдары өз құзыреті шегінде;
- экологиялық қауіпсіздікті қамтамасыз ету бойынша міндеттер жүктелген арнайы уәкілетті органдар.

Қорытынды. Зерттелетін тақырып бойынша мәселелерді неғұрлым егжей-тегжейлі және тереңірек зерттеу және шешу үшін жоғары кәсіби мамандардың дайындығы мен қызметі сияқты ұсынысты анықтау қажет. Бұған қоса, бұл талап қоршаған ортаны қорғау және халықтың денсаулығы, соның ішінде адамдардың санитарлық - эпидемиологиялық

қорғанысын жақсарту саласындағы мемлекеттік органдардың байланыс жүйесін жетілдіруге жатқызылуы тиіс.

Мемлекетке қатысты заңнамалық актілер деңгейінде азаматтардың қолайлы ортаға құқығы Конституциямен және ұлттық заңнамамен, мемлекет қабылдаған және ратификациялаған халықаралық нормативтік құқықтық актілермен анықталады. Бұдан шығатыны, мемлекеттің экономикалық қызметіне, негізінен, мемлекеттік меншіктегі табиғи объектілер қатысады. Бұл дегеніміз, халықтың денсаулығын санитарлық - эпидемиологиялық қорғау және табиғи ресурстарды қорғау және тиімді пайдалану сияқты ұғымдар олардың тұжырымдамалық сәйкестігіне байланысты дәл осылай жүзеге асады. Сонымен қатар, халықтың, адамның өмірі мен денсаулығын қорғау, атап айтқанда, қолайлы ортаны қамтамасыз ету үшін адамның өзі қоршаған ортаның, табиғаттың бір бөлігі болып табылатындығынан тікелей туындайды.

Бұл - халықтың санитарлық-эпидемиологиялық салауаттылығын қамтамасыз ету үшін заңнаманы жетілдіру бойынша белгіленген ұсыныстар. Бұл саладағы заңнамалық процесс жалғаса береді, өйткені халықтың санитарлық-эпидемиологиялық салауаттылығын қамтамасыз ету саласындағы қатынастарды нақты реттеу олардың дамуы мен жақсаруының маңызды кепілі болып табылады.

Бұған қоса, халықтың санитарлық-эпидемиологиялық салауаттылығын қамтамасыз ету саласындағы заңнаманы жетілдіру, тек жаңа заңдарды әзірлеуге ғана емес, сонымен қатар қолданыстағы қарама-қайшылықтарды жоюға, қажетті нормативтік құқықтық актілермен заңдардың жұмыс істемейтін нормаларын шығаруға да назар аудару өте тиімді болар еді. Бұл іс жүзінде қоршаған ортаны қорғау және халықтың денсаулығы саласындағы кәсіпорындардың қызметін бақылауға және шешімдер қабылдауға халықтың қолжетімділігін ашуға мүмкіндік береді.

Әдебиеттер тізімі

1. Қазақстан Республикасының 2020 жылғы 7 шілдедегі № 360-VI ҚРЗ «Халық денсаулығы және денсаулық сақтау жүйесі туралы» Кодексі (өзгерістер мен толықтырулар 01.01.2020 ж.) [Электрондық ресурс]. - URL: // <https://adilet.zan.kz/kaz/docs/K2000000360> (интернет көздері).

2. Қазақстан Республикасының 2021 жылғы 2 қаңтардағы № 400-VI ҚРЗ Экологиялық кодексі (өзгерістер мен толықтырулар 01.01.2020 ж.) [Электрондық ресурс]. - URL: <https://adilet.zan.kz/kaz/docs/K070000212> (интернет көздері).

3. Постановление Министра здравоохранения РК от 8 мая 2019 года № 207 «Об утверждении положений республиканского государственного учреждения «Комитет контроля качества и безопасности товаров и услуг Министерства здравоохранения РК» и его территориальных подразделений» [Электрондық ресурс]. - URL: https://online.zakon.kz/Document/?doc_id=396560 (интернет көздері).

4. Қазақстан Республикасының 2007 жылғы 21 шілдедегі № 301-III «Тамақ өнімдерінің қауіпсіздігі туралы» Заңы (с изм. и доп.на 28.10.2019 г.) [Электрондық ресурс]. - URL: https://adilet.zan.kz/kaz/docs/Z070000301_ (интернет көздері).

5. Приказ Министра энергетики Республики Казахстан № 27 от 21 января 2015 года «Об утверждении Перечня экологически опасных видов хозяйственной и иной деятельности» [Электрондық ресурс]. - URL: <https://adilet.zan.kz/rus/docs/V1500010301> (интернет көздері).

6. Доклад Председателя Комитета по водным ресурсам Министерства сельского хозяйства РК [Электрондық ресурс]. - URL: http://www.cawater-info.net/5/national_report_kazakhstan.htm (интернет көздері).

7. Экологи бьют тревогу [Электрондық ресурс]. - URL: <https://kursiv.kz/news/obschestvo/2019-01/ekologi-byut-trevogu-v-reke-aktyubinskoj-oblasti-prevyshen-uroven> (интернет көздері).

8. Единый экологический интернет - ресурс [Электрондық ресурс]. - URL: <http://ecogofond.kz/wp-content/uploads/2018/03/140320171.pdf> (интернет көздері).

9. Состояние окружающей среды города Актөбе [Электрондық ресурс]. - URL: <http://tabigat.aktobe.gov.kz/ru/node/50179> (интернет көздері).

10. Қазақстан Республикасының 2014 жылғы 5 шілдедегі № 235-V ҚРЗ «Әкімшілік құқық бұзушылық туралы» Кодексі [Электрондық ресурс]. - URL: <https://adilet.zan.kz/kaz/docs/K1400000235> (интернет көздері).

11. Курманова А.К. Законодательное обеспечение общественных отношений в сфере санитарно – эпидемиологического благополучия населения // Вестник АГУ. – 2007. - № 2. - 107 – 112 беттер (журналдағы мақала).

12. Курманова А.К. Эколога-правовое обеспечение санитарно-эпидемиологического благополучия населения / Монография. – Ақтөбе, изд. Ріс, 2020 ж. – 158 б. (кітаптар).

13. За последние 3 года показатель заболеваемости в РК [Электрондық ресурс]. - URL: <https://pharmnews.kz/ru/news/za-poslednie-3-goda-pokazatel-zabolevaemosti-> (интернет көздері).

14. Петров В.В. Экология и право. - М., изд.Спринт, 1981 ж. – 342 б. (кітаптар).

15. Хартия европейской безопасности // Деловая неделя. - 1999. – 16 желтоқсан. – 4 -6 беттер (мақала).

References

1. Qazaqstan Respublikasynyn «Halyq densaulyǵy jáne densaulyq saqtau júiesi turaly» Kodeksi, (2020). [Code of the Republic of Kazakhstan «On public health and the healthcare system»]. Retrieved from <https://adilet.zan.kz/kaz/docs/K2000000360> [in Kazakh]

2. Qazaqstan Respublikasynyn Ekologiyalyq kodeksi, (2021). [Environmental code of the Republic of Kazakhstan «On public health and the healthcare system»]. Retrieved from https://adilet.zan.kz/kaz/docs/K070000212_ [in Kazakh]

3. Postanovlenie Ministra zdavoohraneniya «Ob utverzhdenii polozheniy respublikanskogo gosudarstvennogo uchrezhdeniya «Komitet kontrolya kachestva i bezopasnosti tovarov i uslug Ministerstva zdavoohraneniya RK» i ego territorialnyih podrazdeleniy», (2019). [Resolution of the Minister of Health "On approval of the provisions of the republican state institution «Committee for quality control and safety of goods and services of the Ministry of Health of the Republic of Kazakhstan» and its territorial divisions]. Retrieved from https://online.zakon.kz/Document/?doc_id=396560 [in Russian]

4. Qazaqstan Respublikasynyn «Tamaq önimderiniñ qauipsizdigi turaly» Zajy, (2007). [Law of the Republic of Kazakhstan "On food safety"]. Retrieved from https://adilet.zan.kz/kaz/docs/Z070000301_ [in Kazakh]

5. Prikaz Ministra energetiki Respubliki Kazahstan «Ob utverzhdenii Perechnya ekologicheski opasnyih vidov hozyaystvennoy i inoy deyatel'nosti», (2015). [Order of the Minister of Energy of the Republic of Kazakhstan «On approval of the List of environmentally hazardous types of economic and other activities»]. Retrieved from <https://adilet.zan.kz/rus/docs/V1500010301> [in Russian]

6. Doklad Predsedatelya Komiteta po vodnyim resursam Ministerstva selskogo hozyaystva Respubliki Kazahstan (2020). [Report of the Chairman of the Committee on Water Resources of the Ministry of Agriculture of the Republic of Kazakhstan]. Retrieved from http://www.cawater-info.net/5/national_report_kazakhstan.htm [in Russian].

7. Ekologi byut trevogu (2019). [Environmentalists sound the alarm]. Retrieved from <https://kursiv.kz/news/obschestvo/2019-01/ekologi-byut-trevogu-v-reke-aktyubinskoy-oblasti-prevyshen-uroven> [in Russian].

8. Edinyiy ekologicheskiy internet – resurs (2018). [Single ecological Internet resource]. Retrieved from <http://ecogofond.kz/wp-content/uploads/2018/03/140320171.pdf> [in Russian].

9. Sostoyanie okruzhayuschey sredy goroda Aktobe (2020). [State of the environment of the city of Aktobe]. Retrieved from <http://tabigat.aktobe.gov.kz/ru/node/50179> [in Russian].

10. Qazaqstan Respublikasynyn «Äkimşilik qūqyq būzuşylyq turaly» Kodeksi, (2014). [Code of the Republic of Kazakhstan on Administrative Offenses]. Retrieved from <https://adilet.zan.kz/kaz/docs/K1400000235> [in Kazakh]

11. Kurmanova, A.K. (2007). Zakonodatelnoe obespechenie obschestvennyih otnosheniy v sfere sanitarno – epidemiologicheskogo blagopoluchiya naseleniya [Legislative support of public relations in the field of sanitary and epidemiological welfare of the population]. Vestnik AGU [ARU Bulletin], no.2, 107 – 112. [in Russian].

12. Kurmanova, A.K. (2020) Ekologo-pravovoe obespechenie sanitarno-epidemiologicheskogo blagopoluchiya naseleniya / Monografiya [Ecological and legal support of sanitary and epidemiological welfare of the population]. Aktobe, Pic Publ. [in Russian].

13. Za poslednie 3 goda pokazatel zaboлеваemosti v Respublike Kazahstan (2020). [Over the past 3 years, the incidence rate in the Republic of Kazakhstan]. Retrieved from <https://pharmnews.kz/ru/news/za-poslednie-3-goda-pokazatel-zaboлеваemosti-> [in Russian].

14. Petrov, V.V. Ekologiya i pravo (1981) [Ecology and law]. Moscow, Sprint Publ. [in Russian].

15. Hartiya evropeyskoy bezopasnosti [Charter for European Security] (1999). Delovaya nedelya [Business week], 4 -6 [in Russian].

АКТУАЛЬНЫЕ ВОПРОСЫ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ОРГАНОВ ГОСУДАРСТВЕННОЙ ВЛАСТИ В РЕАЛИЗАЦИИ ЗАДАЧ ОХРАНЫ ЗДОРОВЬЯ ЧЕЛОВЕКА НА СОВРЕМЕННОМ ЭТАПЕ РАЗВИТИЯ КАЗАХСТАНА

КУРМАНОВА А.К.

Актюбинский региональный университет имени К. Жубанова

*e-mail: k.aigul_k@mail.ru

Аннотация: Вопросы осуществления охраны здоровья людей, населения посредством реализации функций государственных органов на основе сохранения экологической взаимосвязи и целостности окружающего мира касаются гражданских прав и интересов каждого субъекта правоотношений. Непосредственно в создании благоприятного для человека окружающего мира и улучшении его отношении к природе заключается цель обеспечения охраны здоровья человека. Комплекс мероприятий и мер, осуществляемый органами государственной власти, в отношении осуществления гражданских прав на окружающие природные объекты и ресурсы определяет систему государственной власти в области реализации цели защиты здоровья граждан. Рассматривается сам механизм государственного воздействия на субъектов гражданских правоотношений в целях обеспечения и достижения санитарно – эпидемиологического

благополучия населения. В научной работе рассматривается вопрос совершенствования данного механизма и возможности взаимодействия органов государственной власти как эффективного метода для достижения вышеуказанной цели. На основе такого взаимодействия в работе обоснована возможность формирования системы защиты как природы, так и взаимосвязанных в ней жизни и здоровья человека. В работе определены рекомендации относительно возможности совместной работы различных по сферам деятельности и полномочиям государственных органов.

Ключевые слова: здоровье, окружающая среда, защита, санитарно – эпидемиологическое благополучие населения, закон, государственный орган.

TOPICAL ISSUES IN THE ACTIVITIES OF STATE AUTHORITIES IN IMPLEMENTING THE TASKS OF HUMAN HEALTH PROTECTION AT THE MODERN STAGE OF KAZAKHSTAN'S DEVELOPMENT

Kurmanova A.K.

K. Zhubanov Aktobe Regional University, Aktobe, Kazakhstan

*e-mail: k.aigul_k@mail.ru

Annotation. The issues of protecting the health of people, the population through the implementation of the functions of state bodies on the basis of preserving the ecological relationship and the integrity of the surrounding world relate to the civil rights and interests of each subject of legal relations. The goal of ensuring the protection of human health lies directly in the creation of a favorable world for a person and an improvement in his attitude towards nature. The complex of measures and measures carried out by state authorities in relation to the exercise of civil rights to surrounding natural objects and resources determines the system of state power in the field of realizing the goal of protecting the health of citizens. The mechanism of state influence on the subjects of civil legal relations is considered in order to ensure and achieve sanitary and epidemiological well-being of the population. The scientific work examines the issue of improving this mechanism and the possibility of interaction between public authorities as an effective method to achieve the above goal. On the basis of such interaction, the work substantiates the possibility of forming a system for protecting both nature and the interconnected life and health of a person. The paper identifies recommendations on the possibility of joint work of various state bodies in terms of spheres of activity and powers.

Keywords: health, environment, protection, sanitary and epidemiological well-being of the population, law, state body.